Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

20. september 2018 *

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Haagi protokoll ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatava õiguse kohta – Artikli 4 lõige 3 – Õigustatud isiku nõue elatise saamiseks, mis on esitatud selle riigi pädevale asutusele, kus on kohustatud isiku harilik viibimiskoht – Jõustunud otsus – Hiljem samale asutusele kohustatud isiku poolt esitatud taotlus kindlaksmääratud elatise summa vähendamiseks – Õigustatud isiku kohtusse ilmumine – Kohaldatava õiguse kindlaksmääramine

Kohtuasjas C-214/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) 28. märtsi 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 25. aprillil 2017, menetluses

Alexander Mölk

versus

Valentina Mölk,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president C. G. Fernlund (ettekandja), kohtunikud S. Rodin ja E. Regan,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– A. Mölk, esindaja: *Rechtsanwalt* L. Lorenz,

– Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja M. Cancela Carvalho,

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Wilderspin ja M. Heller,

olles 2. mai 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab 23. novembri 2007. aasta Haagi protokolli ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatava õiguse kohta, mis kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 30. novembri 2009. aasta otsusega 2009/941/EÜ, (ELT 2009, L 331, lk 17, edaspidi „Haagi protokoll“) artikli 4 lõike 3 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud menetluses, mille pooled on Alexander Mölk ja tema tütar Valentina Mölk ning mille ese on elatisnõue.

Õiguslik raamistik

Haagi protokoll

3 Haagi protokolli artiklis 3 „Üldsäte kohaldatava õiguse kohta“ on sätestatud:

„1. Kui käesolevast protokollist ei tulene teisiti, kohaldatakse ülalpidamiskohustuste suhtes õigustatud isiku peamiseks elukohaks [mõiste „peamine elukoht“ asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „harilik viibimiskoht“] oleva riigi õigust.

2. Kui õigustatud isiku [harilik viibimiskoht] muutub, kohaldatakse uueks [harilikuks viibimiskohaks] oleva riigi õigust alates muutuse toimumise hetkest.“

4 Haagi protokolli artiklis 4 „Erisätted teatavate õigustatud isikute eelisseisundi kohta“ on ette nähtud:

„1. Järgmisi sätteid kohaldatakse järgmiste ülalpidamiskohustuste suhtes:

a) vanemate ülalpidamiskohustus oma laste suhtes;

[…]

2. Kui õigustatud isikul ei ole artiklis 3 osutatud õiguse alusel võimalik kohustatud isikult elatist saada, kohaldatakse kohtu asukohariigi õigust.

3. Olenemata artiklist 3, kohaldatakse juhul, kui õigustatud isik on pöördunud kohustatud isiku [harilikuks viibimiskohaks] oleva riigi pädeva asutuse poole, nimetatud asutuse asukohariigi õigust. Kui aga õigustatud isikul ei ole nimetatud õiguse alusel võimalik kohustatud isikult elatist saada, kohaldatakse õigustatud isiku [harilikuks viibimiskohaks] oleva riigi õigust.

[…]“

5 Haagi protokolli artikli 7 „Konkreetse menetluse suhtes kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramine“ on sätestatud:

„1. Olenemata artiklitest 3 ja 6, võivad elatist saama õigustatud isik ja elatist maksma kohustatud isik üksnes konkreetse asja menetlemiseks teatavas riigis sõnaselgelt kindlaks määrata, et ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatakse kõnealuse riigi õigust.

2. Kohaldamisele kuuluv õigus määratakse enne sellise menetluse algatamist kindlaks kirjaliku kokkuleppega, millele on alla kirjutanud mõlemad pooled, või registreeritakse muul infokandjal nii, et selles sisalduv teave oleks hiljem kättesaadav ja kasutatav.“

6 Haagi protokolli artikkel 8 „Kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramine“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Olenemata artiklitest 3 ja 6, võivad elatist saama õigustatud isik ja elatist maksma kohustatud isik igal ajal kindlaks määrata, et ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatakse ühte järgmistest õigustest:

[…]

b) selle riigi õigus, kus asub ühe poole [harilik viibimiskoht] kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramise ajal;

[…]

3. Lõiget 1 ei kohaldata ülalpidamiskohustuste suhtes, mis on seotud alla 18 aasta vanuse isikuga või täiskasvanuga, kes oma võimete kahanemise või puudulikkuse tõttu ei ole võimeline kaitsma oma huve.

4. Olenemata sellest, millise riigi õiguse pooled on lõike 1 kohaselt valinud, otsustatakse küsimus, kas õigustatud isik saab loobuda oma õigusest elatisele, kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramise ajal õigustatud isiku [harilikuks viibimiskohaks] olnud riigi õiguse kohaselt.

5. Välja arvatud juhul, kui pooled olid kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramise ajal täielikult teadlikud selle tagajärgedest, ei kohaldata poolte valitud õigust juhul, kui selle kohaldamisel oleks ühe poole jaoks selgelt ebaõiglased või põhjendamatud tagajärjed.“

Määrus (EÜ) nr 4/2009

7 Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes (ELT 2009, L 7, lk 1) artiklis 1 „Reguleerimisala“ on ette nähtud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse pere-, sugulus-, abielu- või hõimlussuhetest tulenevate ülalpidamiskohustuste suhtes.

[…]“

8 Määruse nr 4/2009 artiklis 3 „Üldsätted“ on sätestatud:

„Liikmesriikides on ülalpidamiskohustuste küsimustes pädevad otsustama:

a) selle riigi kohtud, kus on kostja alaline elamiskoht [mõiste „alaline elukoht“ asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „harilik viibimiskoht“]; või

b) selle riigi kohtud, kus on õigustatud isiku [harilik viibimiskoht]; […]

[…].“

9 Määruse nr 4/2009 artikli 5 „Kohtualluvus kostja kohtusse ilmumise alusel“ kohaselt:

„Lisaks käesoleva määruse muudest sätetest tulenevale pädevusele on pädev ka see liikmesriigi kohus, kuhu kostja ilmub. Käesolevat sätet ei kohaldata juhul, kui isik on ilmunud kohtusse pädevuse vaidlustamiseks.“

10 Määruse nr 4/2009 artikkel 15 „Kohaldatava õiguse kindlaksmääramine“ on sõnastatud järgmiselt:

„Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt [Haagi protokollile] liikmesriikides, kelle suhtes see õigusakt on siduv.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

11 A. Mölki harilik viibimiskoht on Austrias ning tema tütre V. Mölki harilik viibimiskoht on Itaalias.

12 Bezirksgericht Innsbrucki (Innsbrucki esimese astme kohus, Austria) 10. oktoobri 2014. aasta määrusega kohustati A. Mölki maksma V. Mölkile elatist 650 eurot kuus.

13 See määrus tehti vastavalt Haagi protokolli artikli 4 lõikele 3 Austria õigust kohaldades ja elatist saama õigustatud isiku V. Mölki nõude alusel talle elatise maksmiseks, mille ta oli esitanud nimetatud kohtule.

14 A. Mölk esitas 2015. aastal Bezirksgericht Innsbruckile (Innsbrucki esimese astme kohus) taotluse vähendada elatist alates 1. veebruarist 2015, sest tema netosissetulek oli vähenenud. V. Mölk palus elatise vähendamise taotluse rahuldamata jätta.

15 Bezirksgericht Innsbrucki (Innsbrucki esimese astme kohus) 11. detsembri 2015. aasta määrusega jäeti A. Mölki nõue Itaalia õigust kohaldades rahuldamata. Kohtu sõnul tuli nimetatud taotluse suhtes seda õigust kohaldada Haagi protokolli artikli 3 lõike 1 järgi, sest V. Mölki harilik viibimiskoht oli taotluse esitamise ajal Itaalias.

16 Landesgericht Innsbruck (Innsbruckis asuv liidumaa kohus, Austria) jättis apellatsioonikohtuna 9. märtsi 2016. aasta määrusega Bezirksgericht Innsbrucki (Innsbrucki esimese astme kohus) määruse muutmata, tuginedes enda põhjenduses aga Austria õigusele.

17 Apellatsioonikohus leidis, et kui poolte harilik viibimiskoht ei ole muutunud, ei saa kohaldada Bezirksgericht Innsbrucki (Innsbrucki esimese astme kohus) 10. oktoobri 2014. aasta määruse aluseks olnud õigusest erinevat õigust juba üksnes seepärast, et elatise maksmiseks kohustatud isik oli esitanud asjaomase elatise vähendamise taotluse kõigest mõni kuu pärast selle – tolleks päevaks jõustunud – määruse kuulutamist.

18 A. Mölk esitas kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule ja väitis, et elatise nõude üle tuleb otsustada Itaalia õiguse alusel. Ta leiab, et kui seda õigust oleks õigesti kohaldatud, oleks tulnud tema taotlus rahuldada.

19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, kumba õigust tuleb põhikohtuasjas vaidlusalusel juhul kohaldada, ja märgib, et õiguskirjanduses on esindatud kaks erinevat käsitlust.

20 Esimese järgi tehakse kohaldatav õigus kindlaks Haagi protokolli artikli 3 järgi ja selleks on õigustatud isiku harilikuks viibimiskohaks oleva riigi õigus, seda ka juhul, kui see ei ole selle riigi õigus, kus asub pädev asutus, mis tegi elatise asjas algse otsuse.

21 Teine osa õiguskirjandusest soovitab aga liikmesriigi või välisriigi tunnustatud otsuse muutmise otsuse suhtes lähtuda ülalpidamiskohustustele juba kohaldatud õigusest.

22 Neil asjaoludel peatas Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [Haagi protokolli] artikli 4 lõiget 3 koostoimes artikliga 3 tuleb tõlgendada nii, et kohustatud isiku nõudele, millega palutakse muutunud sissetuleku tõttu vähendada jõustunud kohtuotsusega kindlaks määratud elatise suurust, kohaldatakse õigustatud isiku hariliku viibimiskoha riigi õigust ka siis, kui enne seda makstud elatise oli kohus õigustatud isiku nõude alusel vastavalt [Haagi protokolli] artikli 4 lõikele 3 kindlaks määranud kohustatud isiku hariliku viibimiskoha riigi õiguse alusel?

2. Juhul kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt:

Kas [Haagi protokolli] artikli 4 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et õigustatud isik „pöördub" kohustatud isiku hariliku viibimiskoha riigi pädeva asutuse poole ka seeläbi, et ta määruse nr 4/2009 artikli 5 tähenduses ilmub kohustatud poole taotlusel algatatud menetlusse selles asutuses ning nõude vaidlustab?"

Eelotsuse küsimuste analüüs

23 Kõigepealt tuleb märkida, et Haagi protokolli tõlgendamine on Euroopa Kohtu pädevuses (7. juuni 2018. aasta kohtuotsus KP, C-83/17, EU:C:2018:408, punkt 25).

Esimene küsimus

24 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas Haagi protokolli artikli 4 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas, kus maksmisele kuuluv elatis oli kindlaks määratud õigustatud isiku taotlusel ja vastavalt Haagi protokolli artikli 4 lõikele 3 kohtu asukohariigi õiguse alusel otsusega, mis on jõustunud, kohaldatakse seda õigust ka taotlusele, mille kohustatud isik on hiljem esitanud elatise vähendamise nõudes oma hariliku viibimiskoha pädevale asutusele õigustatud isiku vastu.

25 Haagi protokolli artikli 4 lõike 3 järgi kohaldatakse olenemata protokolli artiklist 3 juhul, kui õigustatud isik, kelleks on põhikohtuasjas V. Mölk, on pöördunud elatist maksma kohustatud isiku harilikuks viibimiskohaks oleva riigi pädeva asutuse poole, selle asutuse asukohariigi õigust.

26 Tekib küsimus, et kas juhul kui kohustatud isik, kelleks on põhikohtuasjas A. Mölk, esitab hiljem taotluse samale asutusele, tuleb uue menetluse suhtes kohaldada eelnenud menetluses kohaldatud õigust, kuigi artikli 4 lõikes 3 ei ole seda sõnaselgelt ette nähtud.

27 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb tõlgendada Haagi protokolli artikli 4 lõiget 3 ning võtta seejuures arvesse nii selle sõnastust kui ka konteksti ja selle õigusakti eesmärke, mille osa see säte on.

28 Haagi protokolli artikli 4 lõike 3 konteksti kohta tuleb märkida, et see säte kuulub nimetatud protokolliga kehtestatud kollisiooninormide süsteemi, mille järgi tuleb Haagi protokolli artikli 3 kohaselt põhimõtteliselt kohaldada selle riigi õigust, kus on õigustatud isiku harilik viibimiskoht. Haagi protokolli koostajate arvates on sellel õigusel kõige tihedam seos õigustatud isiku olukorraga ja seetõttu reguleerib see kõige paremini konkreetseid probleeme, mis ülalpidamist saama õigustatud isikul võivad ette tulla (7. juuni 2018. aasta kohtuotsus KP, C-83/17, EU:C:2018:408, punkt 42).

29 Haagi protokolli artiklis 4 sisalduvad täiendavalt kohaldatavad erinormid teatavate õigustatud isikute osas, mis puudutavad muu hulgas vanemate kohustusi oma laste suhtes. Nii on nimetatud artikli 4 lõikes 2 ette nähtud, et kui õigustatud isikul ei ole protokolli artiklis 3 osutatud õiguse alusel võimalik kohustatud isikult elatist saada, kohaldatakse kohtu asukohariigi õigust.

30 Haagi protokolli artikli 4 lõikes 3 on tehtud erand selles protokollis sätestatud ja käesoleva kohtuotsuse punktis 28 meenutatud üldreeglist, mille järgi kohaldab pädev asutus põhimõtteliselt õigustatud isiku hariliku viibimiskoha riigi õigust. Artikli 4 lõikes 3 on erinevalt protokolli artiklist 3 ja artikli 4 lõikest 2 ette nähtud seos nii, et kui õigustatud isik on pöördunud kohustatud isiku harilikuks viibimiskohaks oleva riigi pädeva asutuse poole, määratakse esmajärjekorras kohaldatavaks õiguseks kohtu asukohariigi õigus (7. juuni 2018. aasta kohtuotsus KP, C-83/17, EU:C:2018:408, punkt 44), ja kui õigustatud isikul ei ole selle õiguse alusel võimalik kohustatud isikult elatist saada, siis teise võimalusena õigustatud isiku hariliku viibimiskoha riigi õigus.

31 Kuna Haagi protokoll näeb ette, et õigustatud isiku hariliku viibimiskoha riigi õiguse asemel võib esmajärjekorras kohalduda kohtu asukohariigi õigus, on õigustatud isikul võimalus kohustatud isiku hariliku viibimiskoha pädeva asutuse poole pöördudes kaudselt valida kohaldatavaks õiguseks kohtu asukohariigi õiguse.

32 Selle võimaluse eesmärk on kaitsta õigustatud isikut, keda peetakse võrreldes kohustatud isikuga nõrgemaks pooleks, ning anda talle *de facto* võimalus valida tema taotluse osas kohaldatav õigus. Kui sellise taotluse suhtes läbiviidud menetlus on lõpetatud jõustunud otsusega, ei nähtu Haagi protokolli artikli 4 lõikest 3, et õigustatud isiku valitud õigusel peaks olema mõju uuele menetlusele, mille algatamist ei ole taotlenud mitte õigustatud isik, vaid kohustatud isik.

33 Lisaks on tegemist erandiga Haagi protokolli artiklis 3 toodud üldreeglist ja seda tuleb tõlgendada kitsalt ega tohi laiendada juhtudele, mida ei ole sõnaselgelt nimetatud.

34 Seda järeldust kinnitab ka Haagi protokolli kohta Andrea Bonomi koostatud kommenteeritud väljaanne (Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi 21. istungjärgul vastu võetud tekst).

35 Nimelt on A. Bonomi märkinud kommenteeritud väljaande punktis 67, et erand põhimõttelisest seotusest õigustatud isiku hariliku viibimiskoha riigi õigusest võib olla põhjendatud, kui õigustatud isik ise otsustab taotleda menetluse algatamist talle elatist maksma kohustatud isiku harilikuks viibimiskohaks olevas riigis, aga see tundub olevat liigne, kui menetluse algatamist selles riigis taotleb kohustatud isik, näiteks elatise maksmise otsuse muutmise eesmärgil.

36 Kui võrrelda artikli 4 lõiget 3 Haagi protokolli nende sätetega, mis võimaldavad poolte kokkuleppel valida ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatava õiguse, nimelt artiklitega 7 ja 8, siis ka see võrdlus kinnitab seda järeldust.

37 Haagi protokolli artikli 8 järgi on õigustatud isikul ja kohustatud isikul igal ajal võimalik kindlaks määrata, et ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatakse ühte artikli 8 lõikes 1 nimetatud õigustest. Selliselt kindlaks määratud õigust ei kohaldata mitte üksnes teatavas konkreetses menetluses, vaid kõikides menetlustes, mis seda kohustust puudutavad.

38 Kuna selline õiguse valik jääb poolte vahel kehtima, on Haagi protokolli koostajad näinud artikli 8 kohaldamiseks ette teatavad tingimused, et minimeerida võimalikku negatiivset mõju eelkõige õigustatud isiku suhtes. Ühe tingimusena võib välja tuua, et artikli 8 lõike 3 kohaselt võivad sellise valiku kõnealuse artikli alusel teha ainult isikud, kes on vähemalt 18aastased. Ühtlasi on artikli 8 lõikes 5 ette nähtud, et välja arvatud juhul, kui pooled olid kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramise ajal täielikult teadlikud selle tagajärgedest, ei kohaldata poolte valitud õigust juhul, kui selle kohaldamisel oleks ühe poole jaoks selgelt ebaõiglased või põhjendamatud tagajärjed.

39 Selliseid kaitsenorme ei ole aga ette nähtud Haagi protokolli artikli 7 puhul, mis võimaldab pooltel samuti valida kohaldatava õiguse, kuid seda ainult ühe menetluse tarvis. Õiguse valik kehtib siis ainult selle menetluse suhtes ja mitte sama ülalpidamiskohustust puudutavate järgnevate menetluste osas, millega piiratakse selle valiku võimalikke negatiivseid tagajärgi.

40 Selliste kaitsenormide puudumine Haagi protokolli artikli 4 lõike 3 sõnastuses kinnitab samuti seisukohta, et seda normi tuleb kohaldada ainult ühe menetluse suhtes ja nimelt selle menetluse osas, mille algatamist on selles sättes sõnaselgelt ette nähtud tingimustel taotlenud õigustatud isik.

41 Nagu ka kohtujurist märkis enda ettepaneku punktis 48, siis kui õigustatud isiku poolt Haagi protokolli artikli 4 lõike 3 alusel tehtud valik kohtu asukohariigi õiguse kasuks tähendaks, et sama õigust kohaldatakse ka hilisemas kohustatud isiku taotlusel tema hariliku viibimiskoha pädevas asutuses algatatud menetluses, võimaldaks see vältida nii Haagi protokolli artikli 8 lõikes 3 ette nähtud minimaalse vanuse nõuet kui ka teisi artiklis 8 toodud kaitsenorme.

42 Järelikult tuleb nentida, et Haagi protokolli artikli 4 lõige 3 puudutab üksnes olukorda, kus õigustatud isik valib kaudselt kohtu asukohariigi õiguse menetluses, mille algatamist ta on taotlenud kohustatud isiku hariliku viibimiskoha riigi pädevas asutuses, ja see ei laiene hilisemale menetlusele, mis on algatatud alles pärast seda, kui esimeses menetluses tehtud otsus on jõustunud.

43 Seda järeldust ei muuda ka Portugali valitsuse esile toodud asjaolu, et hilisema menetluse algatamist võidi taotleda suhteliselt kiiresti pärast esimest menetlust ja paradoksaalne oleks olukord, kus üksteisest sisuliselt erinevaid taotlusi, mis puudutavad lühikest ajavahemikku, hinnatakse kahe erineva õiguskorra alusel.

44 Selle kohta tuleb rõhutada, et kohaldatava õiguse kindlaksmääramine ei saa oleneda võimaliku teise menetluse algatamise ajast. Selline tõlgendus ei oleks kooskõlas prognoositavuse eesmärgiga, mis on Haagi protokolli eesmärk (vt selle kohta 7. juuni 2018. aasta kohtuotsus KP, C-83/17, EU:C:2018:408, punkt 41).

45 Nagu kohtujurist märkis enda ettepaneku punktides 42 ja 64, näib samade poolte vahel toimuvates üksteisele järgnevates menetlustes erineva õiguse kohaldamine olevat sisse kirjutatud Haagi protokolli kehtestatud kollisiooninormide süsteemi.

46 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et Haagi protokolli artikli 4 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas, kus maksmisele kuuluv elatis oli kindlaks määratud õigustatud isiku taotlusel ja vastavalt Haagi protokolli artikli 4 lõikele 3 kohtu asukohariigi õiguse alusel otsusega, mis on jõustunud, ei kohaldata seda õigust taotlusele, mille kohustatud isik on hiljem esitanud elatise vähendamise nõudes oma hariliku viibimiskoha pädevale asutusele õigustatud isiku vastu.

Teine küsimus

47 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas Haagi protokolli artikli 4 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et õigustatud isik „pöördu[b]“ kohustatud isiku harilikuks viibimiskohaks oleva riigi pädeva asutuse poole seeläbi, et ta määruse nr 4/2009 artikli 5 tähenduses ilmub kohustatud poole taotlusel algatatud menetlusse selles asutuses ning nõude vaidlustab.

48 Nagu nähtub eespool esimesele küsimusele vastuse andmise raames tehtud analüüsist, on Haagi protokolli artikli 4 lõige 3 erinorm käesoleva kohtuotsuse punktis 28 viidatud üldise seose reeglist selliselt, et selle kohaldamisala ei saa laiendada väljapoole selles sõnaselgelt ette nähtud olukordi.

49 Selle sätte kohaldamine sõltub kahest tingimusest, nimelt et pöördutud on kohustatud isiku hariliku viibimiskoha riigi asutuse poole ja et sinna on pöördunud õigustatud isik, see tähendab, et taotluse on esitanud õigustatud isik.

50 Kui oma hariliku viibimiskoha riigi asutusele on taotluse esitanud kohustatud isik, allub asja arutamine sellele asutusele muidugi juhul, kui õigustatud isik ilmub sellesse asutusse, nagu see on ette nähtud määruse nr 4/2009 artiklis 5.

51 Siiski ei saa asutuse menetlusega nõustumisest järeldada, et õigustatud isik on samuti „pöördunud" kohustatud isiku hariliku viibimiskoha riigi asutuse poole Haagi protokolli artikli 4 lõike 3 tähenduses.

52 Sellise tõlgenduse tagajärg oleks, nagu seda märkis ka kohtujurist enda ettepaneku punktis 72, et asutuse asukohariigi õigus, mille kohaldamise see säte ette näeb, kohaldub kõikide menetluste suhtes selles asutuses, ehkki esimesele küsimusele antud vastusest nähtub, et õigustatud isikule on Haagi protokolli artikli 4 lõikes 3 antud võimalus valida kaudselt see õigus kohaldatavaks õiguseks ainult nende menetluste puhul, mille algatamist ta on ise taotlenud.

53 Eeltoodut arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et Haagi protokolli artikli 4 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et õigustatud isik ei ole „pöördunud" kohustatud isiku harilikuks viibimiskohaks oleva riigi pädeva asutuse poole siis, kui ta määruse nr 4/2009 artikli 5 tähenduses ilmub kohustatud poole taotlusel algatatud menetlusse selles asutuses ning nõude vaidlustab.

Kohtukulud

54 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

1. **23. novembri 2007. aasta Haagi protokolli ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatava õiguse kohta, mis kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 30. novembri 2009. aasta otsusega 2009/941/EÜ, artikli 4 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas, kus maksmisele kuuluv elatis oli kindlaks määratud õigustatud isiku taotlusel ja vastavalt Haagi protokolli artikli 4 lõikele 3 kohtu asukohariigi õiguse alusel otsusega, mis on jõustunud, ei kohaldata seda õigust taotlusele, mille kohustatud isik on hiljem esitanud elatise vähendamise nõudes oma hariliku viibimiskoha pädevale asutusele õigustatud isiku vastu.**

2. **23. novembri 2007. aasta Haagi protokolli artikli 4 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et õigustatud isik ei ole „pöördunud" kohustatud isiku harilikuks viibimiskohaks oleva riigi pädeva asutuse poole siis, kui ta nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes artikli 5 tähenduses ilmub kohustatud poole taotlusel algatatud menetlusse selles asutuses ning nõude vaidlustab.**

Allkirjad